

Зустріч

Лариса Письменна

Волошин штовхнув поліроване дерево дверей. Вони м'яко, ніби вибачаючися, розчинились і випустили його з клініки.

Дратували безтурботні обличчя. Краще б зараз, замість дрібної осінньої мжички, різонув рясний зухвалий дощ! Тоді б хоч на вулиці лишився на самоті з гнітючим відчуттям поразки.

— Професоре... хвилиночку!

Його наздогнав асистент, низенький, добродушний, у широкому, мов вітрило, плащі.

— Олександрє Григоровичу, не треба ж так вболівати! Всі розуміють, що це — неминучий наслідок безнадійної операції.

Волошин прискорив ходу.

— Ніхто, крім вас, і не погодився б узятись за неї...

— А, чорт! — Волошин відшпурнув з дороги шоколадний блискучий каштан. — Кого ви переконуєте? Померлого? Це для нього слабка втіха. Мене? Наївно. Я краще за вас знаю, що ця операція — програний мною бій. Я й тепер переконаний, що хворого можна було врятувати, якби не ті кілька годин мого проклятого вагання. Якби — зразу! Ну, залиште мене, співчуття я не зношу.

Волошин звернув до тролейбуса, озирнувся й буркнув до свого збентеженого асистента:

— Даруйте. Втомився.

Він таки справді дуже втомився. Завтра починається його відпустка — влітку так і не пощастило вирватись. Він нікуди не поїде, нікого до себе не пустить, проведе цей час вдома, на своєму дивані, в халаті, в пантофлях, чорти б його ухопили! Має він, нарешті, право на спочинок і бездум'я?

Вдома професор скинув вогкі черевики і вступив у м'які домашні пантофлі. Повечерявши, відняв у молодшого сина товстезний том Жюль Верна і рішуче заліг на дивані.

У дверях подзвонили.

Мене немає вдома, — гукнув Волошин. — І взагалі — прошу дати мені спокій.

— Тобі телеграма, — до кабінету зайшла дружина.

— До дідька телеграми! Мене немає! Я виїхав! Помер! Ну... що там таке?

Волошин зі злістю взяв телеграму. Гори воно все...

"Помирає дочка благаю приїхати врятувати заради колишньої дружби — Олена Хижняк".

— Олена Хижняк? — він потер крутого, з виразними записинами лоба. — Не знаю. Не чув. Хто така?

Вона пише — заради колишньої дружби... — зауважила дружина.

— Якої ще дружби? Навіть не чув ніколи...

— А я ніби чула це ім'я, по радіо, чи що. Та, зрештою, це не так і важливо, краще зверни увагу на адресу.

— Село Горобіївка, Лопухівського району... Здається, у чорта в зубах. До Лопухів годин вісім поїздом.

— Та ще від станції невідомо скільки. А ти ж сам скаржився на втому й радів з можливості відпочити. Певне ж, там є якісь лікарі.

— Ну й скаржився, ну й радів, ну й не поїду! — Волошин знову плюхнувся на диван.
— Ну, задоволена?

— З тобою останнім часом важко розмовляти... Даремно ти відмовився від санаторію.

— В санаторії їздять не спочивати, а розважатися. А мені потрібен спокій од людей, од метушні. А тут навіть ти не даєш мені спокою.

Коли ображена дружина вийшла, Волошин простягнув руку й схопив телефонну трубку:

— Алло! Алло! І коли ж, хай йому грець, я відпочину... Вокзал? Довідкове? Скажіть, коли йтиме найближчий поїзд до станції Лопухи? О 21-й? Дякую.

І професор з досадою пожбурих із ніг зручні домашні пантофлі.

* * *

Дощ рясний, мов із відра, саме такий, якого хотілося Волошину вчора, коли виходив з клініки, заливав невеличку безлюдну станцію. В мерехтливих зморшках калюж розкисали жовті плями станційних ліхтарів.

Волошин на мить затримався на підніжжі вагона, а далі, махнувши рукою, шубовснув кудись у холодну мокречу.

— Професор Волошин?

До нього підбігла невисока на зріст жінка в мокрому плащі з капюшоном.

— Так, я. Приїхав по телеграмі.

Жінка схопила й міцно стиснула його руку.

— Олександрє... Григоровичу, ой, спасибі ж вам!

Видно, ще щось хотіла сказати, та не зважилась і швидко повела Волошина повз приміщення вокзалу.

— Ось машина... ми враз доїдемо, дорога хороша. Сідайте, будь ласка.

В машині Волошин марно намагався в передранкових сутінках роздивитися жінку.

—Що з вашою дочкою?

У відповідь — стримане ридання.

— Олено Павлівно, ви знову? — обернувшись, докірливо мовив шофер. — Адже веземо товариша професора, вони врятують.

У дворі Горобіївської лікарні вже чекав весь її невеликий персонал. Кремезна, як дуб, медсестра, відчинила дверцята машини і мало не на руках винесла з неї Волошина. Владно відтіснивши невисокого хлопчакуватого лікаря і притримуючи гостя попід лікті, неначе він був скляний, урочисто ввела його до лікарні.

Хлопчакуватий, явно дуже схвильований лікар сконфужено плутався в зав'язках, намагався допомогти, власне, заважав Волошину одягнути новенький, спеціально для нього напрасований халат.

— Що з хворою? — Волошин нетерпляче відсторонив свого молодого колегу і сам звично затягнув на руці зав'язки. — Мм... ваше ім'я?

— Басюра, Пилип Андрійович, — почервонів той. — А в хворої, я думаю... я підозрюю абсцес печінки. Ви розумієте, професоре, я ж лише щойно скінчив інститут. Така операція... Ну, якби ви вже не приїхали...

— Що таке абсцес? — глухо запитала жінка.

Тепер при яскравому електричному світлі Волошин мав змогу її роздивитись. Ні, не міг пригадати це змучене, немолоде обличчя з такими зляканими очима, і розгублено одвів погляд.

— Ну... це нагноєння, нарив. Дайте сюди історію хвороби.

— Можна мені зараз пройти до дочки? Дозвольте!

— Може, неварто... — завагався молодий лікар, але Волошин кивнув головою. — Ну, пройдіть на хвилинку.

— Хто вона така? — запитав Волошин, швидко проглядаючи історію хвороби.

— Хвора?

— Ні, мати. Олена Хижняк.

— Олена Павлівна? — з готовністю вихопилася вперед масивна медсестра. — То це ж знатна ланкова нашого колгоспу, Героїня! Невже не знаєте? Дивно, а вона казала... То, певне, знали її чоловіка? Він до війни був головою колгоспу, недавно й помер, фронтові рани... Теж не знали? Вони, правда, родом з іншого села...

— Ходімо до хворої, — перебив говірку медсестру Волошин.

Вона нерухомо лежала на спині. Волошин взяв гарячу руку, промацав пульс.

— Як ви себе почуваете? — професійно бадьорим тоном запитав, схиляючися над сіруватоблідим, з червоними плямами обличчям.

Хвора з зусиллям ворухнула важкими повіками, безтямно глянула на професора. І — ніби не темні' вії звела над глибиною синіх очей, а розкрила раптом вікно кудись у минуле.

— Оленка! — вражено вимовив Волошин.

— Вона — Ольга, — стиха сказала жінка, що нерухомо стояла біля доччиного узголів'я. — А Оленка — то була я...

Отямившись, Волошин одкинув ковдру. Легкими дотиками спритних досвідчених пальців хірурга швидко промацав у правому підребер'ї пухлину.

Ольга болісно застогнала.

— Готуйте до операції.

* * *

Біле безкровне обличчя зливається з білою подушкою. Тонкі крилаті брови, опалений суховієм гарячки маленький покірний рот — які знайомі вони!.. Але темна тінь повік важко лягла на очі, і невже їм не відкритися більше?

Операція була важкою. Вже добу професор не відходить од хворої. Тут, у маленькій палаті, поставили для нього друге ліжко.

Пульс знову починає падати. Яким нікчемним і безсилим здається професорові в цю хвилину весь арсенал його досвіду й ліків перед цим зловісним завмиранням пульсу...

— Кисневу подушку!

"Ти повинна жити! Жити в ім'я своєї молодості й того майбутнього, що чекає на тебе. Тобі треба жити... і ще в ім'я минулого, яке ти нагадала мені. Про яке я зовсім забув..."

"Заради колишньої дружби". Та дружба тривала десь зо два тижні, а може, й всього десять днів...

Ішов другий місяць війни. Евакогоспіталь, в якому служив молодий хірург Сашко Волошин, не встигав евакуйовуватися, раз у раз опиняючися то на лінії фронту (власне, "лінії" тоді не було), а то й зовсім у тилу ворога. В селі під Бахмачем вони простояли найдовше — оті неповні два тижня. Прибився до них вільнонайманим санітаром роботящий хлопчина — Степан... от забув, як його прізвище. Одна нога в нього була трохи коротша, тому й не потрапив до армії. Степан для госпіталю був справжньою знахідкою — проворний, метикуватий, міг по декілька ночей не спати, робив усе, що загадували. На другий день Степан привів до госпіталю — на кухню — ще й свою дівчину — Оленку. Що то була його дівчина, Сашко зрозумів з першого погляду, як збагнув і те, що не Степан був її хлопцем. У неї ще взагалі не було нікого: дитина зовсім, тоненька, якась не по-селянському тендітна, з глибочезними синіми очима. Мабуть, не слід було в них заглядати, та... війна! Ніхто не знав — що з ким станеться завтра. Зазирнув — і втопився. В короткі, вільні від роботи хвилини (їх було так мало!) пожадливо цілував любі очі, а вона — покірنا, віддана — до болю віддана, тільки поривчасто тулилася, припадала гарячою щокою до його неголеної щоки. І ніколи нічого не питала, не просила.

Степан спохмурнів, ще завзятіше став працювати, але теж мовчав. Чому? Війна? Хтозна... Мабуть, зрозумів, що несила йому бути на заваді.

З оточення вони вибиралися поодинокими групами, залишивши весь свій інвентар у колгоспі, а натомість узявши коні. В останню хвилину Сашко скочив з підводи і, не звертаючи вже ні на кого уваги, обняв Оленку. Вона не плакала, тільки збіліла-збіліла. І вперше спитала: "Не забудеш?" — "Не забуду!" — "Повернешся?" — "Якщо буду живий". — "Я чекатиму..."

А Степан пішов разом з ними. Вже згодом, десь під Вороніжем, хлопця тяжко поранило, а що далі з ним сталося — Волошин не знав.

Пульс!.. Пульс!.. Його тонка ниточка от-от увірветься... Прокляття, невже все марно?

— Шприц! Камфору! Та швидше, чорти б вас...

Так, цього разу, здається, обійшлося. Цього разу. А чи пощастить врятувати? Надія мала. І все-таки — вона повинна жити!

Згадав! У того хлопця прізвище було — Хижняк. І Олена тепер — Хижняк. Отже, цей не забув, повернувся. "Я чекатиму..." Не дочекалася навіть листа.

* * *

Похитуючись, немов напідпитку, Волошин уперше за ці дні вийшов з лікарні і пройшовся подвір'ям.

Не по-осінньому сонячно. Прозора павутинка лоскітливо причепилася до щоки. Він змахнув її, вколов долоню об шорстку щетину і розгублено хмикнув.

— Оце-то обріс!

Під вікном палати закам'яніла самотня жіноча постать.

— Олено Павлівно!

Вона здригнулася, відірвалася від вікна. Волошин швидко підійшов і простягнув руки.

— Вона житиме.

Бліде, виснажене стражданням обличчя затремтіло і враз освітілося глибоким і безмежно щасливим поглядом. Не мала сили щось сказати, тільки затулила руками обличчя.

— Тепер я вже зовсім впізнав тебе, Олено... І який же я вдячний тобі!

— Мені? За що ж — мені?

— За те що... от, не вмію говорити, зроду не вмів. Але ти повинна мене зрозуміти. За зустріч, якої я не заслужив. Кхм... А чого це ваш лікар, як той шуліка над квочкою, навколо нас кружляє? Гей, колего, в чім справа?

— Пробачте, професоре, — несміливо наблизився до них хлопчакуватий лікар. — Чи не могли б ви до від'їзду оглянути ще деяких хворих? Почули про вас і приїхали. Оглянете? Відпустку ми вам все одно зіпсували...

— Відпустку зіпсували? Що ж, по-вашому, я вже такий старий шкарбун, що без відпочинку розвалюся? Ну давайте, давайте вже ваших хворих. Тільки дозвольте спершу поголитися, а то обріс... Кхм... неначе на фронті.

Вона усміхнулася. Лагідно, без докору.

1963-1977 р.